

نقش زن در تأمین شادی خانواده

حجت الاسلام والمسلمین علی اکبر بابازاده*

درآمد

اسلام، به تحکیم نهاد خانواده، اهمیت فراوانی داده و در جهت بالندگی و استحکام آن، راه‌های بسیاری را معرفی کرده است. یکی از راه‌های اثربخش در این جهت، ایجاد فضای شادی و نشاط در خانواده است. زن و مرد که دو رکن مهم خانواده به شمار می‌روند، در شادکامی زندگی نقش برجسته‌ای دارند؛ ولی زن به دلیل نقش کلید که در مدیریت خانه ایفا می‌کند، در این زمینه مسئولیت سنگین‌تری دارد؛ زیرا همه اعضای خانواده بیشتر با او در ارتباط هستند و شادی او، ضامن شادمانی همه اعضای خانواده است. در چنین فضایی، زن نباید اجازه دهد که افکار منفی یا ناامیدکننده، ریشه‌های شادکامی را در زندگی او از بین ببرند.

این نوشتار، طی دو محور کلی سامان یافته، می‌کوشد تا نقش زن را در تأمین شادی خانواده تبیین نماید.

الف. بایستگی شادمانی

یکی از نیازهای طبیعی انسان، نشاط و شادمانی است که نقش مؤثری در تقویت اراده انسان دارد و کارهای بزرگ و برنامه‌های سنگین را آسان و سبک می‌کند. شادابی، رنج و زحمت را قابل تحمل می‌سازد و به‌دنبال آن، انسان به آرامش می‌رسد. از سوی دیگر، گاهی روح آدمی خسته و بیمار می‌شود و برای رفع بیماری و افسردگی آن، نیاز به دارویی به نام «شادمانی» دارد. امام علی علیه السلام فرمود: «إِنَّ هَذِهِ الْقُلُوبَ تَمَلُّ كَمَا تَمَلُّ الْأَبْدَانُ فَابْتَغُوا لَهَا طَرَائِفَ الْحِكْمَةِ؛^۱ همانا دل‌ها خسته می‌شوند؛ همان‌گونه‌که بدن‌ها خسته می‌شوند. به‌وسیله سخنان حکمت‌آمیز و مطالب سودمند، خود را از خستگی بیرون کنید.» و یا حضرت در فرازی دیگر فرمود: «السُّرُورُ يَبْسُطُ النَّفْسَ وَيُثِيرُ النَّشَاطَ؛^۲ شادی، باعث انبساط روح و ایجاد نشاط می‌شود.»

ب. راه‌ها و عوامل ایجاد شادمانی

مهم‌ترین راه‌ها و علل دستیابی به شادمانی و نشاط، عبارت‌اند از:

۱. مثبت‌نگری

مثبت‌نگری، موضوعی است که روان‌شناسان به آن توجه وافری نشان داده، از آن به‌عنوان «روان‌شناسی مثبت‌اندیشی» یاد کرده‌اند.^۳ در روایات نیز از این ویژگی به نام «حُسن ظن یا خوش‌گمانی» یاد گردیده است. تفکر مثبت و خوش‌بینی معقول، رمز خوش‌بختی و نشاط در زندگی فردی و خانوادگی و نیز

۱. علی‌بن‌حسن طبرسی، مشكاة الأنوار، ص ۲۵۶.

۲. عبدالواحد تمیمی آمدی، غرر الحکم ودرر الکلم، ص ۱۱۳.

۳. مجله حدیث زندگی، ش ۹، ص ۳۱.

عامل تسلیم نشدن در برابر عوامل منفی و بحران‌زاست.^۱

ارزش مثبت‌اندیشی وقتی معلوم می‌شود که بدانیم امید و نشاط در سایه خوش‌بینی حاصل می‌شود. امام علی علیه السلام می‌فرماید: «حُسْنُ الظَّنِّ مِنْ أَفْضَلِ السَّجَايَا وَأَجْزَلِ الْعَطَايَا»^۲ خوش‌گمانی، از بهترین صفات انسانی و پُربارترین مواهب الهی است.»

خوش‌بینی، اقسام گوناگونی دارد که یکی از آنها، خوش‌بینی نسبت به اعضای خانواده است؛ مثلاً بایسته است که زن رفتار و گفتار اعضای خانواده را حمل بر راستی و درستی نماید. در مقابل این صفت، بدبینی قرار دارد که از نظر قرآن، گناه محسوب می‌شود: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ»^۳ ای کسانی که ایمان آورده‌اید، از بسیاری گمان‌ها پرهیزید که بعضی از آنها، گناه است.»

اگر زن و شوهر نسبت به هم خوش‌بین باشند، فضای خانواده دور از استرس و اضطراب خواهد بود؛ اما اگر این دو نسبت به هم بدبین باشند، اعضای خانواده افسرده، عصبانی و ناراحت می‌باشند. متأسفانه، برخی خانم‌ها، نه تنها آرامش و شادمانی را وارد خانواده نمی‌کنند، بلکه با سوءظن بیجا، حریم خانواده را در آستانه فروپاشی قرار می‌دهند که نتیجه آن، افسردگی اعضای خانواده است.

زنی به شوهری شکایت کرد و گفت: یکی از دوستانم گفت: شوهرت به خانه یک خانم رفت و آمد دارد. او را تعقیب کردم و دانستم که حقیقت دارد.

۱. الوود همپتن، نگرش مثبت، ترجمه فهمیه نظری، ص ۱۱.

۲. عبدالواحد تمیمی آمدی، غررالحکم و دررالکلم، ص ۳۴۵.

۳. حجرات، آیه ۱۲.

بسیار ناراحت شدم و به خانه پدرم رفتم. اکنون از شما می‌خواهم که شوهر خطاکارم را تنبیه کنید. شوهر ضمن تأیید سخنان زن، گفت: برای خرید دارو به داروخانه رفتم. ضمن خرید متوجه شدم زنی که برای خرید شیرخشک به داروخانه آمده، پولش کم است. به او کمک کردم و بعداً که فهمیدم او زن بیوه و بیچاره‌ای است، به کمک‌هایم ادامه دادم. داوران پس از تحقیق، متوجه حُسن نیت شوهر شدند و آنان را آستی دادند.^۱

۲. اخلاق نیکو

یکی از عوامل نشاط و شادابی، خوش‌اخلاقی است. کسی که با مردم خوش‌رفتاری کند، با چهره‌ای خندان سخن بگوید و در برابر مشکلات بردبار باشد، همواره عزیز و محترم است و به بیماری‌های روانی مبتلا نمی‌شود؛ اما کسی که بداخلاق باشد، با صورت درهم‌کشیده با مردم ملاقات نماید و یا تندخو و بدزبان باشد، زندگی تلخ و ناگواری خواهد داشت. خوش‌اخلاقی، برای همه لازم است؛ به‌ویژه برای زن و شوهر؛ زیرا این دو، همیشه با هم هستند. اگر زن می‌خواهد خودش، همسر و بچه‌هایش طعم زندگی سعادت‌مند را بچشند و شاداب باشند، باید اخلاقش را اصلاح کند و همیشه شاد و خوش‌برخورد باشد. با اخلاق خوش می‌توان خانه را به صورت بهشت درآورد. آیا حیف نیست که این محیط شاداب را با بداخلاقی، به جهنمی سوزان تبدیل کنیم! بیشتر طلاق‌ها نیز در اثر بدرفتاری زن و شوهر صورت می‌گیرد.

زنی به شورای داوری شکایت کرد که شوهرم همیشه ناهار و شام را بیرون از خانه می‌خورد. شوهر جواب داد: علت رفتارم این است که زخم اصلاً با من سازگاری ندارد و بداخلاق‌ترین زن دنیاست. زن ناگهان خیز برداشت و در

۱. روز نامه اطلاعات، تاریخ: ۱۳۴۹/۴/۲۵.

حضور اعضای داوری، شوهرش را کتک زد.^۱

در آموزه‌های دینی، بداخلاقی بسیار نکوهش شده است؛ چنان‌که پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله می‌فرماید: «هر زنی که شوهرش را با زبانش بیازارد، خداوند هیچ‌کار واجب و مستحبی را از او نمی‌پذیرد و هیچ‌کار نیکش را نمی‌پذیرد تا وقتی که شوهرش را راضی کند؛ هر چند روزها روزه بگیرد و شب‌ها عبادت نماید.»^۲

۳. تقواگرایی

انسان وقتی در زندگی به شادی واقعی دست می‌یابد که حدود الهی را رعایت نماید و اراده‌ای در جهت «پرهیز» در خود به وجود آورد. ارضای تمایلات به هر شکل، شادی‌آور نیست؛ یعنی لذت و خوشی، همیشه در انجام‌دادن نیست؛ گاهی نیز در «پرهیزکردن» است. برخی اوقات اتفاق می‌افتد که با انجام کارهایی که عادتاً باید لذت‌بخش باشند، هیچ لذتی به انسان دست نمی‌دهد و حتی ممکن است آن کار، عذاب وجدان هم در پی داشته باشد؛ چراکه روح، آماده لذت‌بردن نیست. یک غذای لذیذ، رابطه جنسی و خانه بسیار زیبا، اگر حرام و نامشروع و غصبی باشد، برای انسان سالم و طبیعی، تلخ و ناگوار است.

اساساً روح انسان، در پرتو «پرهیز» به شادی و نشاطی می‌رسد که با هیچ‌یک از شادی‌های دیگر قابل مقایسه نیست.^۳ به قول شیخ بهایی:
اگر لذت ترک لذت بدانی دگر لذت نفس، لذت نخوانی^۴

۱. همان، تاریخ: ۱۳۵۰/۱۱/۳.

۲. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۱۰۳، ص ۲۴۴.

۳. گروهی از نویسندگان، سیمای خانواده در اسلام، ص ۱۷۴.

۴. شیخ بهایی، کشکول، دفتر پنجم.

۴. آراستگی

انسان، به‌مقتضای فطرت، زیباگرا و جویای آراستگی است و از ژولیدگی نفرت دارد. به همین دلیل، اسلام به پیروانش دستور می‌دهد که همواره نمودهای زشتی را از خود دور سازند و با ظاهری آراسته و زیبا ظاهر شوند.

اگر همه اعضای خانواده، به‌ویژه همسر، این امر را رعایت نمایند، پیوسته خانواده‌ای شاد خواهند داشت. از این‌رو، در آموزه‌های اسلامی به آراستگی ظاهری اعضای خانواده اهمیت داده شده است. زنی که می‌خواهد خود و خانواده را شاد نگه دارد، باید شکل ظاهرش آراسته باشد و دیگر اعضای خانواده را نیز به این سمت و سو هدایت کند؛ زیرا رعایت این امر، باعث ایجاد نشاط، روابط عاشقانه و رضایت شوهر می‌گردد. چه بسا زن با این کار، نقش مهمی در حفظ سلامت روح و شادابی شوهر ایفا کند. از طرفی، با آراستگی خود برای همسرش، توجه او را جلب نموده، خواسته‌های او را از طریق مشروع تأمین می‌کند و شوهرش نیز از نامحرمان چشم می‌پوشد و تنها به او عشق می‌ورزد و در نتیجه، سبب شادابی مرد می‌گردد. امام باقر علیه‌السلام می‌فرماید: «سزاوار نیست که زن، اگرچه پیر باشد، خود را بی‌زیور بگذارد؛ هرچند با آویختن یک گردن‌بند.»^۱

۵. پوشیدن لباس‌های روشن

در روان‌شناسی، مقوله رنگ‌ها و تأثیر آن بر روحیه انسان، بحثی پذیرفته شده است؛ زیرا در آرامش و نشاط‌آفرینی، نقش مؤثری دارند. لباس‌های روشن همسران، دنیایی از شادی را در خانه ایجاد می‌کند و فرزندان را نیز به همین شیوه تربیت می‌نماید. به همین جهت، اسلام به پوشیدن لباس‌های روشن، به‌خصوص سفید، سفارش کرده است. پیامبر خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم فرمود: «**الْبَيْسُ وَالْبَيَاضُ**

۱. کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۵۰۹.

فَائِنَةُ أَطْيَبُ وَأَطْهَرُ؛^۱ لباس سفید بپوشید که آن، نیکوترین و پاک‌ترین رنگ‌هاست.))

اما متأسفانه، برخی خانم‌ها صرفاً وقتی می‌خواهند به گردش بروند یا در مجلس جشن، شب‌نشینی و مهمانی شرکت نمایند، آرایش می‌کنند، بهترین لباس‌های خود را می‌پوشند و به بهترین وجهی که برایشان مقدور است، از منزل خارج می‌شوند؛ ولی به محض بازگشت به خانه، لباس‌های خوب و زیبا را از تن خارج ساخته، لباس‌های معمولی خود را می‌پوشند و یا در داخل خانه، نظافت را رعایت نمی‌کنند، آرایش و زینت خویش را ترک نموده، با موهای ژولیده و لباس‌های ساده در منزل ظاهر می‌گردند.

شخصی می‌گفت: خانم بنده در خانه، با خدمتکاران قابل تشخیص نیست. برخی وقت‌ها با خود می‌گویم: ای کاش خانم، یکی از این لباس‌های قشنگ و زیبایی را که برای محیط کار و مهمانی‌اش دوخته، در خانه می‌پوشید و از این بلوزهای کهنه دست برمی‌داشت. چند بار به او گفتم: عزیزم! دست‌کم روزهای جمعه و تعطیل، یکی از آن لباس‌های قشنگ را بپوش؛ ولی او با ترش‌رویی پاسخ می‌داد: من در مقابل تو یا بچه‌ام، مقید نیستم؛ اما اگر یک روز سر و وضع نامرتب باشد، جلوی همکارانم خجالت می‌کشم.^۲

۶. بوی خوش

در روابط انسان‌ها با یکدیگر و نیز در زندگی خانوادگی، بوی خوش، عاملی فرح‌انگیز و شادی‌بخش است. در مقابل، بوی بد، ناامیدکننده و مایه افسردگی است. رسول خدا ﷺ آن قدر عطر و مواد خوش‌بوکننده بر سر و صورت خود

۱. کلینی، الکافی، ج ۶، ص ۴۴۵.

۲. ابراهیم امینی، همسررداری، ص ۱۲۹.

می‌زد که گاهی جلوه و براقی آن، در موهای سرش دیده می‌شد. ایشان با مشک و عنبر، خود را خوش‌بو می‌ساخت.

امام صادق علیه السلام فرمود: «كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يُنْفِقُ عَلَى الطَّيِّبِ أَكْثَرَ مِمَّا يُنْفِقُ عَلَى الطَّعَامِ؛^۱ پیامبر خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، بیش از آنچه برای خوراکی و طعام خرج کند، برای خوش‌بویی خود هزینه می‌کرد.»

۷. محبت

همه انسان‌ها، تشنه محبت هستند و دوست دارند که محبوب دیگران باشند. کسی که بداند محبوب دیگران نیست، خود را بی‌کس می‌شمارد و همواره پژمرده و افسرده است. مرد خانواده نیز تشنه محبت است. از این‌رو، زن باید شوهر خویش را از صمیم قلب دوست داشته باشد تا شوهر نیز به او علاقه‌مند شود؛ زیرا محبت، پیوندی دوسویه است که به استواری بنیان زناشویی می‌انجامد. البته باید توجه داشت که صرف محبت قلبی، کافی نیست؛ بلکه باید آن را به زبان آورد. چه اشکالی دارد که گاهی زن به شوهرش بگوید: عزیزم! واقعاً تو را دوست دارم.

شکسپیر می‌گوید: «آنچه در زن، قلب مرا تسخیر می‌کند، مهربانی اوست؛ نه روی زیبایش. من زنی را بیشتر دوست دارم که مهربان‌تر باشد.»^۲ خداوند در قرآن کریم به محبتی که بین زن و شوهر وجود دارد، اشاره نموده و فرموده: «خدا برای شما از جنس خودتان همسرانی آفرید تا با آنان انس بگیرید و میان شما دوستی و مهربانی نهاد.»^۳ امام رضا علیه السلام می‌فرماید: «بعضی زن‌ها برای

۱. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۱۶، ص ۲۴۸.

۲. ابراهیم امینی، آیین همسراری، ص ۳۲.

۳. روم، آیه ۲۱: «وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً.»

شوهرشان بهترین غنیمت هستند؛ زنانی که به شوهر خود اظهار عشق و محبت می‌کنند.»^۱

عشق بی نظیر فاطمه علیها السلام به امام علی علیه السلام

حضرت زهرا علیها السلام با عشق و محبتی بی نظیر وارد خانه «ولایت» شد و فداکاری‌های مادرش «خدیجه» را تداومی کرد؛ او در امر شوهرداری و خانه‌داری، چنان شایسته عمل نمود که امام علی علیه السلام فرمود: «قَوَّ اللَّهُ مَا أَعْضَبْتُهَا وَلَا أَكْرَهْتُهَا عَلَىٰ أَمْرٍ حَتَّىٰ قَبَضَهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَلَا أَعْضَبْتَنِي وَلَا عَصَتْ لِي أَمْرًا وَلَقَدْ كُنْتُ أَنْظُرُ إِلَيْهَا فَتَتَكَشِفُ عَنِّي الْهُمُومُ وَالْأَحْزَانُ»^۲ سوگند به خدا! هرگز من همسر را به خشم نیاوردم و او را به کاری مجبور نساختم؛ تا دعوت حق را لیبیک گفت. او نیز هرگز مرا خشمگین نساخت، نافرمانی نکرد و چنان عشق می‌ورزید که با یک نگاه خود، همه غم‌ها و غصه‌هایم را از دلم پاک می‌کرد.»

۸. احترام

آدم‌ها دوست دارند دیگران به آنان احترام بگذارند و حرمتشان را به نیکی پاس بدارند. در عرصه خانواده نیز رعایت این امر، ضروری است. احترام زن به شوهر، به او توانایی می‌دهد و برای تلاش بهتر و بیشتر آماده‌اش می‌گرداند؛ مانند: سلام‌دادن به شوهر، به احترام او ایستادن، با ادب حرف‌زدن و گوش‌دادن به سخنانش.

بایسته است که زن سعی نماید هنگام ورود مرد به خانه، در را برایش باز کند

۱. محدث نوری، مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۵۳۲.

۲. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۴۳، ص ۱۳۴.

و با لب خندان به استقبالش برود و هنگام رفتن از منزل، او را بدرقه نماید. همین عمل کوچک، تأثیر شایسته‌ای در روح شوهر بر جای خواهد گذاشت. امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «سَعِيدَةٌ سَعِيدَةٌ امْرَأَةٌ تُكْرِمُ زَوْجَهَا وَلَا تُؤْذِيهِ وَتُطِيعُهُ فِي جَمِيعِ أَحْوَالِهِ»^۱ خوشا به سعادت زنی که شوهرش را بزرگ شمارد، به او آزار نرساند و مطیع همسرش باشد.»

مردی خدمت رسول خدا صلی الله علیه و آله آمد و عرض کرد: همسری دارم که هرگاه وارد خانه می‌شوم، به استقبالم می‌آید و چون از خانه بیرون می‌روم، بدرقه‌ام می‌کند. زمانی که مرا اندوهگین می‌بیند، می‌گوید: اگر برای رزق و روزی (مخارج زندگی) غصه می‌خوری، بدان که خداوند آن را به عهده گرفته است و اگر برای آخرت خود غمگین هستی، خدا اندوهت را زیاد کند (بیشتر به فکر آخرت باشی). پیغمبر فرمود: «برای خدا کارگزارانی است و این زن، یکی از کارگزاران خداست که پاداش او، برابر با نیمی از پاداش شهید است؛ إِنَّ لِلَّهِ عُمَّالًا وَهَذِهِ مِنْ عُمَّالِهِ، لَهَا نِصْفُ أَجْرِ الشَّهِيدِ.»^۲

۹. ارتباط کلامی

یکی از نیازهای مهم خانواده، ارتباط‌های کلامی است؛ یعنی اعضای خانواده باید با همدیگر صحبت و گفت‌وگو داشته باشند. این امر، در حل مشکلات، ایجاد صمیمیت و نشاط بین اعضای خانواده، بسیار مؤثر است؛ زیرا دور هم بودن و گفت‌وگو نمودن، ایجاد شادی می‌نماید؛ درحالی‌که عدم رعایت این امر، پیامدهای منفی را به دنبال دارد. به اعتقاد کارشناسان، اعضای خانواده در شبانه‌روز باید ۲ تا ۳ ساعت با یکدیگر ارتباط کلامی و گفت‌وگو داشته

۱. همان، ج ۷۲، ص ۳۵۴.

۲. حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج ۲۰، ص ۳۲.

باشند. متأسفانه، امروزه این میزان، بسیار کاهش پیدا کرده است. توصیه اسلام این است که هنگام سخن گفتن با یکدیگر، جملاتی را که از همه زیباتر، مؤدبانه‌تر و شادی‌آورتر است، انتخاب کنید تا پاسخی زیبا و نشاط‌آور نیز بشنوید. امام علی علیه السلام می‌فرماید: «وَأَحْسِنُوا لَهُنَّ الْمَقَالَ لَعَلَّهُنَّ يُحْسِنَنَّ الْفِعَالَ»^۱ با زنان، خوش‌گفتار و نیکوسخن باشید تا ایشان هم خوش‌کردار و نیکورفتار شوند.» همچنین، حضرت فرمود: «اجْمَلُوا فِي الْخِطَابِ تَسْمَعُوا جَمِيلَ الْجَوَابِ»^۲ زیبا سخن بگویید، تا پاسخ زیبا بشنوید.»

۱۰. روحیه‌دادن به شوهر

معمولاً مشکلات بیرون از خانه، بیشتر از مشکلات درون خانه است و همین امر، سبب می‌شود که درگیری ذهنی مرد بیشتر باشد. طبیعی است که این موضوع، شوهر را خسته و ناراحت می‌نماید و نیاز به کسی دارد که او را از این حال خارج نماید؛ بنابراین، خانم خانواده می‌تواند در رویارویی مرد با مشکلات و رفع آن، پناهگاه خوبی برای شوهر خود باشد و با سخنانش، روحیه مرد را در برخورد بهتر با مصائب زندگی تقویت کند و از طرف دیگر، زمینه را برای سخن گفتن شوهر از مشکلات دیگرش فراهم نماید.^۳

در این خصوص، می‌توان از زندگانی ائمه اطهار علیهم السلام و بزرگان دین بهره گرفت؛ چنان‌که همسران آنان در میان انبوهی از مشکلات، به ایشان روحیه می‌دادند؛ برای مثال، وقتی حضرت علی علیه السلام به چهره فاطمه زهرا علیها السلام نگاه می‌کرد، حزن و اندوه از دل ایشان زدوده می‌شد.^۴ اگر نگاه چنین اثری دارد،

۱. شیخ صدوق، الأمالی، ص ۲۰۶.

۲. غرر الحکم و درر الکلم، ص ۱۵۸.

۳. فرض‌الله قلی‌زاده، ازدواج پیوندی مقدس، ص ۶۶.

۴. اربلی، کشف الغمة فی معرفة الائمه، ج ۱، ص ۳۷۳.

به‌یقین، حرف‌زدن با آن بانوی کریمه، تأثیر بیشتری داشته است. هنگامی که زن، محیط خانه را با گفتار نیک، سرشار از مهر و محبت سازد، حریم منزل به صورت جایگاهی آرامش‌بخش برای مرد درآمده، نشاط و امید به او می‌بخشد و به قدرتمندی او نیز افزوده می‌شود. شاید بر این اساس است که هنر آرامش‌بخشی با کلام نیکو، از ویژگی‌های زنان شایسته به شمار می‌رود.^۱

۱۱. تأمین نیاز جنسی

یکی از عوامل نشاط و استحکام خانواده، رابطه جنسی زن و شوهر است. آمارها نشان می‌دهد که بیشترین دلیل افزایش طلاق در خانواده‌ها، رعایت نکردن این امر می‌باشد. زن در خلوت خود با همسرش، باید با ظرافت‌های خاص، آمادگی جنسی خویش را نشان دهد. از این رو، در اسلام پیش‌قدمی زن در مسائل جنسی، مستحب شمرده شده است. به همین دلیل، زن و شوهر برای ادامه زندگی مشترک، باید نیازهای جنسی همدیگر را تأمین کنند؛ زیرا رضایت‌مندی از روابط جنسی، یکی از عوامل پایداری، نشاط خانواده و سعادت زن و شوهر است.

بر اساس نظر بسیاری از روان‌شناسان، اگر زوجین روابط جنسی خوبی با هم نداشته باشند، آمادگی دارند هر موضوع کوچکی را به بحرانی بزرگ تبدیل کنند و حتی کار به جدایی و طلاق بینجامد. بنابراین، زن موفق، زنی است که از خواسته‌های جنسی شوهر غفلت ننماید. قرآن کریم، زنان را به کشتزاری تشبیه می‌کند که صاحبش در چهارچوب شرعی می‌تواند از آن بهره‌مند شود.^۲ پیامبر اسلام ﷺ می‌فرماید: «بهترین زنان، زنی است که نسبت به بیگانه عقیف و

۱. مجید رشیدپور، مراحل ازدواج در اسلام، ص ۷۹.

۲. بقره، آیه ۲۲۳: «بَسَاوَكُم حَرْثٌ لَّكُمْ فَاتُوا حَرْثَكُمْ أَنَّى شِئْتُمْ.»

پاکدامن، و شوهر دوست باشد.»^۱ حضرت در بیانی دیگر فرمود: زن وظیفه دارد که با بدن و لباس معطر و پاکیزه، توأم با آرایش و آراستگی، کنار شوهر باشد و با ظرافت خاص، آمادگی خویش را در تمام ساعات مناسب شبانه‌روز به شوهرش اعلان نماید.^۲ حضرت از این موضوع به‌عنوان یک کار عبادی یاد کرده است.^۳ همچنین، خطاب به زنان می‌فرمود: «بهترین عطرهایتان را بزنید، زیباترین لباس‌هایتان را بپوشید و خود را به بهترین زیورهایتان بیارایید و هر صبح و شام، خویشتان را به شوهرتان عرضه کنید.»^۴

۱۲. عفت و پاک‌ی

عفت و پاکدامنی زن، از جمله مؤلفه‌های مؤثر در محبت و آرامش خانواده است؛ زیرا داشتن چنین ویژگی‌ای، زن را از خطر و نفوذ بیگانگان مصون داشته، موجب اعتماد و آرامش شوهر می‌گردد. رسول خدا ﷺ ضمن اشاره به امتیازهای زنان، «زیبایی» و «دین‌داری» را از جمله اوصاف آنان می‌شمارد و بدین وسیله، «عفت» را نگهدارنده «زیبایی» معرفی می‌کند که بدون آن، آرامش خانواده به خطر می‌افتد.^۵

نظری کوتاه به وضعیت جوامع امروزی، از جمله: پارک‌ها، تفرج‌گاه‌ها، متروها، حتی مراکز آموزشی و علمی و کارگاه‌ها و نیز مجلات و روزنامه‌ها، انسان را با کوهی از غم و اندوه مواجه ساخته، تصویر آسف باری از سستی نظام خانواده را مجسم می‌سازد. بر این اساس، در عصر ما فساد و فحشا به اوج خود

۱. کلینی، الکافی، ج ۵، ص ۲۲۴: «خَيْرُ نِسَائِكُمُ الْعَفِيفَةُ الْعَلِيمَةُ.»

۲. همان، ص ۵۰۸.

۳. همان، ص ۴۹۵.

۴. همان، ص ۵۰۸.

۵. محمدباقر مجلسی، بحار الأنوار، ج ۱۰۴، ص ۱۰۱.

رسیده و روند صعودی آن، خانواده‌ها را بیش از پیش تهدید می‌نماید. امام علی علیه السلام می‌فرماید: «در عصرهای آینده (مثل زمان ما)، زنانی بی‌حجاب و بی‌حیا، با وضعی آراسته و خودنما ظاهر می‌شوند که پایبندی به دین و مذهب ندارند و خواهان فساد و بی‌بندوباری‌اند.»^۱

متأسفانه، امروزه معنویت کم‌رنگ شده و برخی زنان به بهانه تجددگرایی، عفت را نادیده می‌گیرند؛ مثلاً یکی ارزش‌های مهم که برخی رعایت نمی‌کنند، حجاب است و این، در حالی است که حجاب، واجب است و برخی زنان، تا پای جان از آن پاسداری می‌نمایند.

مرحوم آیت‌الله سید باقر مجتهد سیستانی، پدر آیت‌الله سید علی سیستانی، از علمای بزرگ در مشهد مقدس برای آنکه به محضر امام زمان علیه السلام شرفیاب شود، ختم زیارت عاشورا در چهل جمعه، و هر هفته در مسجدی از مساجد شهر را آغاز می‌کند. ایشان فرمودند: «در یکی از جمعه‌های آخر، ناگهان شعاع نوری را مشاهده کردم که از خانه نزدیک آن مسجدی که من در آن مشغول به زیارت عاشورا بودم، می‌تابید. حال عجیبی به من دست داد. از جای برخاستم و به دنبال آن نور به در آن خانه رفتم. خانه کوچک و فقیرانه‌ای بود. از درون خانه، نور عجیبی می‌تابید. در زدم. وقتی در را باز کردند، مشاهده کردم حضرت ولی عصر علیه السلام در یکی از اتاق‌های آن خانه تشریف داشتند. در آن اتاق، جنازه‌ای دیدم که پارچه سفیدی به روی آن کشیده بودند. وقتی وارد شدم و اشک‌ریزان سلام کردم، حضرت به من فرمودند: «چرا این‌گونه به دنبال من می‌گردی و رنج‌ها را متحمل می‌شوی؟ مثل این باشید (اشاره به آن جنازه کردند) تا من دنبال شما بیایم.» بعد فرمودند: «این، بانویی است که در دوره بی‌حجابی (رضاخان

۱. حرّ عاملی، وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۱۹.

پهلوی)، هفت سال از خانه بیرون نیامده؛ مبادا نامحرم او را ببیند.»^۱

۱۳. معاشرت

خانواده‌ای که با اقوام و دوستانشان، به صورت حساب‌شده و منطقی، رفت‌وآمد نداشته باشند، معمولاً شاداب نیستند. این‌گونه خانواده‌ها، گوشه‌گیر و افسرده‌اند. از همین رو، اسلام برای ایجاد روحیه شادی و نشاط، توصیه فراوانی به «صله رحم» و دیدوبازدید کرده است؛ زیرا رفت‌وآمدها باعث زنده‌ماندن قلب و شادابی روح خواهد شد. مطالعات نشان داده است دیدوبازدید با اقوام و خویشاوندان، بر مغز تأثیر مثبتی می‌گذارد.